

שלחן ערוך השל"ה נר מצוה

מאת איש אלקי בוצינא קדישא מרא דארעא דישראל
החכם השלם בכל מדות וחכמות גלויות וסתומות
כבוד מזהר"ר ישעיה במהר"ר אברהם הלוי זצ"ל
ממשפחת הורוויץ

פסקי דינים, מלוקטים מספריו הקדושים
שני לוחות הברית, הגדות לספר עמק ברכה,
שער השמים על סידור התפלה, מצות תפילין על הלכות תפילין,
בגדי ישע על המרדכי, ועוד

על פי סדר השולחן ערוך

חלק שני

עם דעת הלכה

ציונים ומראי מקומות לספרי הפוסקים והאחרונים המביאים פסקי רבינו השל"ה
להלכה ולמעשה, ומה שנשא ונתנו בדבריו, עם הערות וכיאוים

לוקט סדר ונערך על ידי
יוסף שאול אייזנשטיין
עיה"ק ירושלים תנכ"א
תשפ"ב

מהדורת "אור משה" ע"ש הרב משה געטער ז"ל

שלחו ערוך השל"ה

גר מצוה

©

כל הזכויות שמורות
יוסף ש. אייזנשטיין
אלקנה 6 ירושלים
052*7629971

כריכה עיצוב ושערוני

המפואר
053-3169929

מדדורת אור משה

ע"ש הרב משה געטער ז"ל

לזכרון עולם

אבינו רועינו עטרת משפחתנו
רחים ומוקיר רבנן רודף צדקה וחסד
הרה"ח הנכבד רבי משה ז"ל
בהרה"ח ר' אברהם יצחק הלוי ז"ל

געטער

מה יפו פעמיו באמונתו בה' ובצדיקו כל ימי חייו
ש"ום אהב ורדף גם ויותר בממונו במיטב מידותיו
הכנים אורחים לביתו וקיבל קטן כגדול במאור פניו
השכיל אל דל עזר ויעץ לרבים צדקו הולך לפניו
לא הרחיק טיבותא לנפשיה; ובהצנע רנהלכותיו
וי צעקה; נפשנו כשהשלים מהרה שבעים שנותיו
י' ושר ימלצו זכוורתו בעד יוצאי חלציו ואורחיו

נלב"ע בשם טוב ביום י' מרחשוון תשפ"א

הונצח על ידי משפחתו

תפלת השל"ה

ביותר צריך וירון להתפלל שיהיה לו זרע כשר עד עולם, ואנב כל צרכים וחיונים, מה' יצא הדבר. ולכי אמר שעת רצון לתפלה זו בערב ראש חודש סיון, הוא החודש שבו נתנה התורה, ואז נקראים בנים לה' אלקינו. וראוי לישוב בתענית ביום ההוא הוא ואשתו, ויתעוררו בתשובה ויתקנו כל עניני הבית איסור ודוהר וטומאה וטהרה וכל העניינים, ויתנו צדקה לעניים העונים. (מסכת תמיד, פרק נר מצווה, עניני תפילה)

אֲתָהּ הוא יי אלהינו עד שלא בראת העולם, ואתה הוא אלהינו משבראת העולם, ומעולם ועד עולם אתה אל. ובראת עולמך בגין לאשתמודע אלהותך באמצעות תורתך הקדושה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. "בראשית", בשביל תורה ובשביל ישראל, כי הם עמך ונחלתך אשר בחרת בהם מכל האמות, ונתת להם תורתך הקדושה, וקרבתם לשמך הגדול, ועל קיום העולם ועל קיום התורה בא לנו ממך יי אלהינו שני צוויים. כתבת בתורתך "פרו ורבו", וכתבת בתורתך "ולמדתם אותם את בניכם", והכונה בשתייהן אחת, כי לא לתהו בראת כי אם לשבת, ולכבודך בראת, יצרת אף עשית, כדי שנהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי בית ישראל יודעי שמך ולומדי תורתך.

ובבן אבוא אליך יי מלך מלכי המלכים, ואפיל תחנתי, ועיני לך תלויות עד שתחנני ותשמע תפילתי להזמין לי בנים ובנות, וגם הם יפרו וירבו הם ובניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות לתכלית שהם ואני ואנחנו בלנו יעסקו בתורתך הקדושה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך לאהבה וליראה את שמך. אבינו אב הרחמן, תן לבלנו חיים ארבים וברוכים, מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים, זכרנו לחיים נצחיים כמו שהתפלל אברהם אבינו "לו יהיה לפניך", ופרשו רבותינו זכרונם לברכה, "ביראתך". כי על כן, באתי לבקש ולחנן מלפניך שיהא זרעי וזרע זרעי עד עולם זרע כשר, ואל ימצא בי ובזרעי ובזרע זרעי עד עולם שום פסול ושמן, אף שלום ואמת ומטוב וישר בעיני אלהים ובעיני אדם, ויהיו בעלי תורה, מארי מקרא, מארי משנה, מארי תלמוד, מארי רוא, מארי מצוה, מארי גומלי חסדים, מארי מדות תרומיות, ויעבודך באהבה ובראה פנימית, ולא יראה חיצונית. ותן לכל גויה וגויה מהם די מחסורה כבוד, ותן להם בריאות וכבוד וכת, ותן להם קומה ויפי וחסד, ויהיה אהבה ואחווה ושלום ביניהם, ותזמין להם זוגים הגונים מזרע תלמידי חכמים מזרע צדיקים, וגם הם זוגים יהיו כמותם ככל אשר התפללתי עליהם, כי זכרון אחד עולה לכאן ולכאן.

אֲתָהּ יי יודע כל תעלומות, ולפניך נגלו מצפוני לבי, כי כונתי בכל אלה למען שמך הגדול והקדוש ולמען תורתך הקדושה. על כן ענני יי ענני בעבור האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, ובגללם תושיע בנים להיות הענפים דומים לשרשם, ובעבור דוד עבדך רגל רביעי במדרכה, המשורר ברוח קדשך.

שיר המעלות אשרי כל ירא ה' החלף בדרכיו. וגיע כפיך כי תאכל אשריך ומטוב לך. אשתך כנפן פרה בירכתי ביתך בניך כשחלי ויתים סביב לשלחנה. הגה כי כן יברך ובר ירא ה' / יברכה ה' מציון וראה כמטב וירשלים כל ימי חייה. וראה בנים לבניך שלום על ישראל.

אנא יי שומע תפלה, יקום בנו הפסוק. ואני זאת בריתי אותם אמר יי רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתו בפיך לא ימוש מפיו זרעך ומפי זרעך אמר יי מעתה ועד עולם. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי:

הסכמות וברכות

שקבלתי על ספרי הקודמים
מגדולי דורינו ונדפסו שם

הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א

הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א

הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א

הגאון רבי צבי שרייבר שליט"א

הגאון רבי צבי רבינוביץ שליט"א

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א

כ"ק אדמו"ר מרחמסטריווקא זצ"ל

הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל

הגאון רבי ישראל משה דושינסקיא זצ"ל

הגאון רבי אפרים פישל רבינוביץ זצ"ל

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל

הגאון רבי יחזקאל רוטה זצ"ל

הגאון רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל

שלחן ערוך
השל"ה
ער מצוה

אורח חיים
רמב"תרצו

תוכן הענינים
הלכות שבת

שכא	הקדמה להלכות שבת
שכא	סימן רמב להזהר בכבוד שבת
שכד	סימן רמד איזו מלאכות יכול הגוי לעשות בעד הישראל
שכה	סימן רמה ישראל ואינו יהודי שותפין
שכה	סימן רמז דין א"י המביאים כתבים בשבת
שכו	סימן רמט דינים השייכים לערב שבת
שכח	סימן רנ הכנת הסעודות לשבת
של	סימן רנא שלא לעשות מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה
שלא	סימן רנג דין כירה ותנור ליתן עליה הקדירה בערב שבת
שלב	סימן רנט כמה דיני הטמנה וטלטולם
שג	סימן רס דיני הכנסת שבת
שלז	סימן רסב לקדש השבת בשלחן ערוך ובכסות נקיה
שמב	סימן רסג מי ומי המדליקין ואם טעו ביום המעונן
שמה	סימן רסד דיני הפתילה והשמן
שמח	סימן רסז דיני התפלה בערב שבת
שמח	סימן רסח דין הטועה בתפלת השבת
שמט	סימן רע לומר משנת במה מדליקין
שמט	סימן רעא דיני קידוש על היין
שנא	סימן רעב על איזה יין מקדשים
שנא	סימן רעג שיהיה הקידוש במקום סעודה
שנב	סימן רעד דיני בציעת הפת בשבת
שנד	סימן רעו דיני נר שהדליק גוי בשבת
שנה	סימן רפ תשמיש המטה בשבת
שנז	סימן רפא בשבת אין משכימין כבחול
שנח	סימן רפב קריאת התורה והמפטיר בשבת
שס	סימן רפה לקרא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום
שסה	סימן רפח דין תענית, ודין תענית חלום בשבת
שע	סימן רפט סדר סעודת שחרית של שבת
שע	סימן רצ בשבת ישלים מאה ברכות בפירות
שעג	סימן רצא דין שלש סעודות
שעו	סימן רצב דיני תפלת המנחה בשבת
שעז	סימן רצה הבדלה שעושה ש"צ
שעז	סימן רצו דיני הבדלה על היין
שפ	סימן רצז דיני בשמים להבדלה

סימן רצח דיני נר הבדלה	שפא
סימן ש שיסדר שלחנו במוצאי שבת	שפב
סימן שג דיני תכשיטי הנשים	שפג
סימן שו באיזה חפצים מותר לדבר בשבת	שפג
סימן שז דיני שבת התלויים בדיבור	שפד
סימן שח דברים המותרים והאסורים לטלטל בשבת	שפה
סימן שיא דיני מת בשבת ושאר טלטול מן הצד	שפו
סימן שיח דין המבשל בשבת	שפח
סימן שיט דיני בורר בשבת	שפח
סימן שכ דיני סחיטה בשבת	שפח
סימן שכג דיני השאלה וקנין צרכי שבת	שפט
סימן שמ כמה דינים מדברים האסורים בשבת	שפט
סימן שסו דין עירוב לחצר שהרבה בני אדם דרים בו	שצ
סימן שסח	שצא

הלכות ראש חודש

סימן תיז דין מלאכה בראש חודש	שצא
סימן תיט סעודת ראש חודש	שצג
סימן תכב סדר התפלה והלל בראש חדש	שצג
סימן תכו ברכת הלבנה וזמנה	שצד

הלכות פסח

סימן תכט שאין נופלים על פניהם כל ניסן	שצו
סימן תל שבת שלפני פסח	שצט
סימן תלא זמן בדיקת חמץ	ת
סימן תלב דין ברכת בדיקת חמץ	ת
סימן תלג דיני בדיקת חמץ	תא
סימן תלד דינים הנוהגים תיכף אחר הבדיקה	תג
סימן תמג דין חמץ בערב פסח לאחר שש	תג
סימן תמד דין ערב פסח שחל בשבת	תד
סימן תמו דין מי שמוצא חמץ בחול המועד	תה
סימן תמז דיני תערובת חמץ בתוך הפסח	תו
סימן תמח דיני חמץ שעבר עליו הפסח	תז
סימן תנא דיני הגעלת כלים	תח
סימן תנה דיני מים שלנו	תי
סימן תנז דין הנהגת החלה בעסת מצה	תיד
סימן תנח מצוה ללוש המצה בערב בפסח	תטו
סימן תנט מקום וסדר לישת המצות	תטו

סימן תס	דיני מצת המצוה.....	תיח
סימן תסא	דיני אפיית המצה.....	טיט
סימן תסב	דין מי פירות אם מחמיצין.....	תכ
סימן תסו	אם הרוק וכו' מחמיצין.....	תכא
סימן תסז	דין תבשיל שנמצא לתוכו חטה.....	תכב
סימן תסח	שלא לעשות מלאכה ערב פסח אחר חצות.....	תכג
סימן תע	שהבכורות מתענין בערב פסח.....	תכד
סימן תעא	בערב פסח אחר שעה עשירית אסור לאכול פת.....	תכד
סימן תעב	דיני הסיבה וד' כוסות.....	תכו
סימן תעג	דיני כוס ראשון וסדר הפסח עד כוס שני.....	תכט
סימן תעה	יתר דיני הסדר.....	תלו
סימן תעז	דיני אכילת אפיקומן.....	תלז
סימן תפ	סדר כוס רביעי.....	תלח
סימן תפא	שלא לשתות אחר ארבע כוסות.....	תלח
סימן תפד	מי שרוצה לעשות הסדר בהרבה בתים.....	תלט
סימן תפט	סדר וכו' ספירת העומר.....	תמב
סימן תצ	.....	תמה
סימן תצג	דינים הנוהגים בימי העומר.....	תמה
סימן תצד	סדר תפלת חג השבועות.....	תמו
הלכות יום טוב		
סימן תצה	איזה מלאכות אסורים ביום טוב.....	תנא
סימן תקג	שלא להכין מיום טוב לחבירו.....	תנב
סימן תקט	כמה דינים פרטיים להלכות יום טוב.....	תנג
סימן תקיד	שלא לכבות ביום טוב.....	תנג
סימן תקכז	דיני עירוב תבשילין.....	תנד
סימן תקכט	דיני שמחת יום טוב.....	תנד
סימן תקל	חול המועד אסור בקצת מלאכות.....	תנט
סימן תקלט	דיני הסחורה בחול המועד.....	תסא
סימן תקמה	דיני כתיבה בחול המועד.....	תסב
סימן תקמז	דין מי שמת לו מת בחול המועד.....	תסב
סימן תקמח	דיני אבלות בחוה"מ.....	תסג
סימן תקנ	הבדל שיש בין ט' באב ליתר צומות.....	תסג
סימן תקנא	דיני שבוע שחל ט' באב להיות בתוכה.....	תסד
סימן תקנב	דין ערב תשעה באב.....	תסה
סימן תקנד	דברים האסורים בתשעה באב.....	תסה
סימן תקנו	ט' באב שחל ביום ראשון.....	תסז

סימן תקנז	לומר נחם ועננו בט' באב	תסח
סימן תקנח	במוצאי תשעה באב אין אוכלין בשר	תסח
סימן תקנט	מנהגי תשעה באב	תסח
סימן תקס	לעשות זכר לחורבן	תע

הלכות תענית

סימן תקסב	דין קבלת התענית	תעג
סימן תקסד	דין ליל שלפני התענית	תעד
סימן תקסו	דיני תענית ציבור	תעד
סימן תקסח	דיני נדרי תענית	תעו
סימן תקעא	מי הם החוטאים לישב בתענית	תעח
סימן תקעד		תפ
סימן תקעו	על איזה דברים מתענים ומתריעים	תפא
סימן תקעח	שכל יחיד יתענה ויתפלל על צרתו	תפב
סימן תקפ	ימים שמתענים בהם	תפג

הלכות ראש השנה

סימן תקפא	דיני ימי תחנונים וערב ראש השנה	תפה
סימן תקפב	סדר תפלת עשרת ימי תשובה וראש השנה	תקא
סימן תקפג	דברים שנוהגים לאכול בליל ראש השנה	תקג
סימן תקפד	סדר קריאת התורה בראש השנה	תקז
סימן תקפה	דיני ברכת השופר	תקט
סימן תקפו	דיני שופר של ראש השנה	תקיג
סימן תקפז	דין התוקע וכו'	תקיז
סימן תקפט		תקיד
סימן תקצב	תפלת מוסף וכו' וסדר התקיעות	תקטו
סימן תקצו		תקטז
סימן תקצז	אם מותר להתענות בראש השנה	תקיז
סימן תרג	להזהר וכו' בעשרת ימי תשובה	תקיז
סימן תרד	סדר ערב יום הכיפורים	תקיט
סימן תרה	מנהג כפרות בערב יום הכיפורים	תקכב
סימן תרו	שיפייס אדם חבירו בערב יום הכיפורים	תקכג
סימן תרז	סדר הודוי במנחה בערב יום כיפור	תקכח
סימן תרח	סדר סעודה המפסקת	תקלד
סימן תרי	הדלקת הנרות ביום הכיפורים	תקלז
סימן תריג	איסור רחיצה ביום הכיפורים	תקלח
סימן תריד	דיני סיכה ונעילת הסנדל	תקלט
סימן תרטו	יום הכיפורים אסור בתשמיש המטה	תקמ

סימן תריט	סדר ליל יום הכיפורים	תקמ
סימן תרכא	סדר קריאת התורה וכו' ביום הכיפורים	תקמב
סימן תרכב	סדר תפלת מנחה	תקמג
סימן תרכד	סדר מוצאי יום הכיפורים	תקמה

הלכות סוכה

סימן תרכה	סימן תרל	סימן תרלז	סימן תרלח	סימן תרלט	סימן תרמג	סימן תרמח	סימן תרנא	סימן תרנג	סימן תרנו	סימן תרסא	סימן תרסד	סימן תרסח
תקמה	דיני דפנות הסוכה	יכול לאכול בסוכתו ובסוכת חבירו	סכה ונויה וכו'	דיני ישיבת סוכה	סדר הקידוש	דברים הפוסלים באתרוג	נטילת הלולב וברכתו	הדס אסור להריח	שצריך לחזור אחרי הידור מצוה בקניית האתרוג	בליל יום טוב שני אומר וכו'	סדר יום הושענא רבה	סדר תפלת ליל יום שמיני ויומו
תקמז	תקמח	תקמט	תקנב	תקנב	תקנב	תקנג	תקנו	תקנט	תקס	תקסא		

הלכות חנוכה

סימן תרע	סימן תרעא	סימן תרעג	סימן תרעו	סימן תרעז	סימן תרעט	סימן תרפה	סימן תרפח	סימן תרצ	סימן תרצב	סימן תרצד	סימן תרצה	סימן תרצו
דברים האסורים והמותרים בחנוכה	סדר הדלקת נר חנוכה ומקום הנחתו	שמנים ופתילות הכשרים לחנוכה	סדר הברכות וההדלקה	דין אכסנאי בחנוכה	בערב שבת מדליקין נר חנוכה תחילה	סדר ארבע פרשיות	דין כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון	דיני קריאת המגילה	דיני ברכות המגילה	דין מעות פורים לעניים	דיני סעודת פורים	דיני עשיית מלאכה בפורים
תקסב	תקסג	תקסג	תקסה	תקסו	תקסו	תקסו	תקסח	תקסח	תקסט	תקע	תקע	תקעה

יורה דעה

כללי הפוסקים	סימן יח	סימן לט
תקעט	דין בדיקת הסכין ופגימותיו	דיני בדיקת הריאה
תקפ		
תקפא		

סימן מב דיני טריפות המרה	תקפא
סימן מג דיני טריפות בטחול	תקפב
סימן מד חסרון בכליא עד החריע	תקפג
סימן מח מחט הנמצא בקורקבן בעובי או באורך	תקפג
סימן נז דין בהמה דרוסה מחיה הדורסת	תקפד
סימן סב דין אבר מן החי	תקפד
סימן סד דין איזה חלבים הם המותרין	תקפה
סימן סו דברים האסורים משום דם	תקפה
סימן סז כמה דברים אסורים משום דם	תקפה
סימן סט דיני מליחה והדחה	תקפו
סימן ע דין מליחת בשר הרבה	תקפט
סימן עה מליחת ביצים שמצא בתרנגולת שחוטה	תקפט
סימן פא שכל היוצא מן הטמא טמא	תקצ
סימן פג דין דגים מלוחים	תקצ
סימן פד דין שרצים הנמצאים במים ובפירות	תקצב
סימן פז דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב	תקצג
סימן פט שלא לאכול גבינה אחר בשר	תקצד
סימן צא דין בשר וחלב שנתערבו	תקצד
סימן צד דין התוחב כף חולבת בקדירה של בשר	תקצה
סימן צה דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר	תקצז
סימן צו דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר	תקצז
סימן צח דין איסור שנתערב בהיתר	תקצט
סימן צט דין וכו' שלא לבטל איסור לכתחילה	תר
סימן קב דין דבר שיש לו מתירין	תר
סימן קה דין איסור שנפל לתוך היתר	תרב
סימן קח שלא לאפות איסור והיתר בתנור אחד	תרד
סימן קי דין ספק טריפה	תרד
סימן קיג דיני בישולי עכו"ם	תרה
סימן קיד דיני שכר של עובד כוכבים	תרו
סימן קטז דברים האסורים משום גילוי	תרו
סימן קכה דין יין הבא מכח עובד כוכבים	תרח
סימן קלז דין יין כשר שהושם לתוך כלי שלא נכשר	תרח
סימן קמא דין הצלמים והצורות	תרח
סימן קנז על איזה עבירות	תרי
סימן קס גודל איסור ריבית	תריד
סימן קעז כמה דיני משא ומתן האסורים משום ריבית	תריד

תרטז	סימן קפג	אשה שראתה דם
תריז	סימן קפח	דיני מראות הדם
תריח	סימן קפט	דיני אשה שיש לה וסת
תריח	סימן קצ	דיני כתמים
תרכ	סימן קצה	דברים האסורים בזמן נדתה
תרכב	סימן קצו	דיני לבישת הליבון
תרכג	סימן קצז	טבילה בזמנה
תרכד	סימן ר	אימתי תעשה ברכת הטבילה
תרכה	סימן רג	איזה דברים משובחים
תרכה	סימן רמב	שלא להורות בפני הרב
תרכו	סימן רמו	שחייב כל אדם בתלמוד תורה
תרכז	סימן רמז	גודל שכר צדקה
תרכח	סימן רמט	כמה חייב ליתן
תרכח	סימן רסה	סדר ברכת המילה
תרל	סימן רעו	דין וכו' בכתיבת השם
תרלא	סימן רפה	שכר מצות מזוזה
תרלא	סימן רפט	מקום קביעותה וכיצד נקבעת
תרלב	סימן רצג	דיני חדש ומתי נוהג
תרלג	סימן ש	איזו כלאים דאורייתא ואיזו דרבנן
תרלד	סימן שב	דין בגד שאבד בו כלאים
תרלה	סימן שכב	הפרש חלה שיש בין חלת ארץ ישראל לחו"ל
תרלז	סימן שלא	הלכות תרומות ומעשרות
תרנב	סימן שלה	מתי מבקרין החולה וכו'
תרנג	סימן שנא	דין כלאים וציצית למת
תרנג	סימן שנב	באיזה בגדים קוברין
תרנד	סימן שסד	איסור הנאה של קבר
תרנד	סימן שעו	מנהג המנחמין

חושן משפט

תרנז	סימן ח	שלא למנות דיין שאינו הגון
תרנז	סימן ט	שלא ליקח שוחד
תרנט	סימן יג	כיצד בוררין הדיינין
תרנט	סימן יד	מאיזה טעם דנתוני
תרנט	סימן כז	שלא לקלל
תרס	סימן סז	דין שמיטה ופרוזבול
תרס	סימן רעו	סדר נחלות

הלכות שבת

הקדמה להלכות שבת

צריך שמירה וזהירות גדולה שלא לעבור על איסור שבת

קדושת שבת הוא במעשה בדיבור ובמחשבה וכו', במעשה, הם ארבעים אבות מלאכות חסר אחת, ולהן תולדות הרבה ותולדות תולדותיהן שהן דרבנן. צריך שמירה וזהירות גדולה שלא יעבור על אחד מהן. והשומר שבת כהלכתו, (א) כאילו קיים כל התורה כולה, כי כן שקולה שבת כנגד כל התורה, שנאמר (נמסיה ט, יד) 'ואת שבת קדשך הודעת להם ומצות וחוקים ותורה צוית להם ביד משה עבדך' (ירושלמי נרכות פ"א ה"ה). (מסכת שבת, נר מצוה, סז)

ומאד מאד יהא אדם נזהר בשמירת שבת ששקולה נגד כל התורה (ירושלמי נרכות פ"א ה"ה) ורומז על עולם שכולו שבת. ומחוייב ללמוד כל דיני שבת בפוסקים ראשונים ואחרונים, ללמוד כדי לשמור ולעשות ולקיים, כי כמה עניינים שאין העולם נזהרין בהן ופושעים יכשלו, כמו אמירה לנכרי שבות, וכן כמה דיני מוקצה.

(מסכת שבת, נר מצוה, סט)

בשבת יחמיר וידקדק יותר במעשיו

שבת קודש היום קודש לה', והוא שורש כל הימים, על כן צריך האדם להיות יותר מדקדק במעשיו ויותר ירא וחרד, שלא יצא חוצה מדביקות השם יתברך. גם ביותר יחמיר בספיקא לספיקא דאיסורי. ומשנה שלימה במסכת דמאי ריש פרק ד' (משנה א'), הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן ושואלו בשבת יאכל על פיו. פירש רבינו עובדיה, דאימת שבת עליו, שמתיראין לעבור עבירה ולשקר בשבת יותר מבחול, עכ"ל. שמע מינה, דאפילו עם הארץ ירא וחרד יותר ביום השבת משאר ימים ויקדשהו, קל וחומר למי שחננו ה' דעה ובינה המבין מקדושת שבת ומסוד נשמה יתירה, ומכין עצמו לקדושה, אז מתקשר נפש רוח ונשמה.

(מסכת שבת, דרך חיים, א)

סימן רמב

להזהר בכבוד שבת

עונג שבת

א. 'וקראת לשבת עונג' (ישעיה נמ, יג). האריכו רבותינו ז"ל מאוד בזה לענג את השבת. לשון הרמב"ם בהלכות שבת (סימן) פרק ל' (ה"ו), איזה עונג זה שאמרו

דעת ה"ה

הקדמה

(א) כאילו קיים כל התורה. הובא בהקדמת המ"ב להלכות שבת.

חכמינו ז"ל (שנת קמ"ג) שצריך לתקן תבשיל שמן ביותר ומשקה מבושם לשבת, הכל לפי ממונו של אדם, וכל המרבה בהוצאת שבת ובתיקון מאכלים רבים וטובים הרי זה משובח. ועל כל פנים מענגו בלחם טוב, ודגים ובשר ויין. התענוג של לחם הוא לחם משנה, משנה כמשמעו, (א) ומשונה בטעמו, ישתנה למעליותא. ומצאתי, צריך ליהדר (ב) בכל סעודה מג' סעודות שיהיה לו בשר ודגים ויין. ויש רמז בתיבות האלו, כי (ג) ראשי תיבות שלהם, דהיינו ב. י. ד. עולה במספר קטן ז'. וכן אמצע תיבות שלהם, דהיינו ש. י. ג. עולה גם כן במספר קטן ז'. וכן סופי תיבות, דהיינו ר. ן. עולה גם כן ז'. ונודע כי שער השביעית הוא המובחר, ושבת שהוא יום ז', ראש לכולם (וזהר מ"א דף קס"ה ע"א). וג' פעמים מספר [ז'] רומז לג' סעודות. על כן נראה ראוי לנהוג גם כן (ד) בסעודה שלישית בלחם משנה כדעת קצת הפוסקים (פמ"ג מ"ע כ"ו, טו"ש ע"י רמ"א ס"ד).

העונג בשביל כבוד השבת

ב. ואמרו רבותינו ז"ל (שנת קמ"ג) כל המענג את השבת, ולא אמרו כל המענג בשבת, כי האדם לא יהיה כוונתו על עצמו לענג, רק יעשה העונג בשביל כבוד השבת. זהו וקראת לשבת עונג (ישעיה נ"א, יג) שתקרא להשבת עונג. כענין מי שמזמין אורח חשוב וגדול שעושה סעודה לכבודו, ובלא האורח היה קשה עליו ההוצאה והתענוג. וכן פירש הזוהר (מ"צ דף קנ"ג ע"ב) וקראת לשבת דיזמין ליה לפתורא מתתקנא כדקא יאות במיכלא ובמשתיא וכסות נקיה. ועל כן, אותן הממלאים בטנם כסוס וכפרד אין הבין לילך אחר הערב ורווחא לבסימא שכיחא, ואחר כך מרוב מאכלים נופלת תרדמה עליהם ומכלים מוחם, אלו אין נקראים מענגים את השבת, אלא הם מענגים את עצמם בשבת, על כן יכלכל דבריו במשפט. והחכם עיניו בראשו, כשיושב לאכול בבוקר, אף על גב שיאכל וישתה כראוי, אין הכוונה למלאות בטנו, כי לא מנוחה ועונג יקרא לזאת, אלא איבוד המאכל והגוף, גם הפסד הנפש, שלא יוכל לעמוד על עמדו מרוב שביעתו כדי לעסוק בתורה ובמצות, כאשר ביארנו.

אבל הענין הוא, שיאכל וישתה בשמחה ובטוב לבב, מאכל טוב ויפה מוטעם ומתוקן קל העיכול, מעט הכמות ורב האיכות, ובלבד שלא ימלא כריסו. וישתה ב' ג'

דעת ה"ה

סימן רמב

(א) ומשונה בטעמו. כדרשת חז"ל במדרש תנחומא בשלח כד ומהו משנה, חזקיה בר חייא אמר שהיה משונה בטעמו ובריחו ובתוארו.

(ב) בכל סעודה. במג"א סק"א הביא מתיקוני שבת שיאכל בכל סעודה מג' סעודות דגים, משמע דוקא דגים אבל בשר ויין אין צריך בכל סעודה.

(ג) ראשי תיבות. היינו של בשר יין דג.

(ד) בסעודה שלישית. עיין להלן סי' רצ"א ס"ב.

כוסות של יין לשמח את לבו, הכל לפי מה שהוא אדם. ויקום מתוך שמחת אכילתו (ה) לקבוע לימודו, או יישן מעט לנוח ראשו ואבריו, ואחר כך ישב ללמוד נושא ונותן בעומקה של הלכה כפי השגתו והבנת שכלו, עד שיגיע זמן המנחה ויתפלל תפלתו כראוי, ויפטר לשלום.

ויתקן מאכל שלחנו לאכול סעודה שלישית, ויאכל אותה בשמחה ובטוב לבב לקיים וקראת לשבת עונג, וימשוך בה זמן הראוי לו, ויזכיר דברי תורה בתוך השלחן כאשר כתבנו. ויברך על מזונו בכוס של יין, ויפטר לשלום ללמודו או לבית הכנסת לסדר שירות ותשבחות, לנורא תהילות, יתברך ויעלה, הכל לפי המקום ולפי הזמן.

וכן כתב האבודרהם בשם חכם אחד (דיני שלש סעודות, גסס סגן ר' משה כהן), שזה טעם אחד על דרך הנגלה מה שציוונו השם יתברך לאכול שלש סעודות, כי אז לא ימלא בטנו כשידע שיש לו עוד סעודה לאכול, והחכם עיניו בראשו. אמנם כשידע שלא יהיה לו עוד סעודה, אז ימלא בטנו ומוחו מזוהם ונופל לתרדימה ומבטל מהתורה ומהדביקות, כי שבת קודש הוא ויתדבק בקדושה. (מסכת שבת, נר מצוה, לו)

הפרשת חלה אצל נחתום גוי

ג. חלה הואיל ואתית לידן נימא בה מילתא, צריך מאד לאפרושי מאיסורא מקצת נשים שחוטאות בבלי דעת, והוא כי שמעתי מקצת אומרים על קצת קהילות קטנות, כי דרך נשים לילך בערב שבת אצל נחתום עכומ"ז לקנות ממנו חתיכות עיסה מקמח חיטים, כל אשה ואשה קנתה חתיכת עיסה כפי רצונה, גדולה או קטנה, ובלבד שיש בה שיעור חלה, ואח"כ כל אחת ואחת נטלה חלה בפני עצמה, ר"ל מאותה חתיכה המגיע לחלקה, ומברכת עליה ברכת חלה, ועושין עוגות שבת ואופין העוגות בביתה, או בבית העכומ"ז שקנו ממנו על ידי הכשר תנור, הם סברו מצוה קא עבדו להפריש תרומת חלה מן העיסה קמח סולת לכבוד שבת, ובאמת היא מצוה הבאה בעבירה לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא שמברכין ברכה לבטלה, כי עיסת עכומ"ז פטורה מחלה, ואף על גב דבשעת הפרשת חלה כבר היתה עיסת ישראל, מ"מ הואיל שבשעת חובתה דהיינו משעת גלגול, והוא מיד שנתערב הקמח במים קודם שנעשית עיסה היתה פטורה מחלה, מפני שהיתה עיסת עכומ"ז בעת ההיא, היא פטורה לעולם אעפ"י שנעשית אח"כ עיסת ישראל, כמבואר בטור יו"ד סימן שכז. וכל שכן העיסה הנ"ל שהנשים קונים מהנחתום שהיה עיסת עכומ"ז עד אחר גמר הלישה שהוא זמן חלה לכל היא, דמסתמא לא ימכור הנחתום עיסה עד אחר גמר הלישה שתיעשה כל העיסה גוף אחד.

דעת ה"ה

(ה) לקבוע לימודו. במג"א סק"א הביא מס' עולת שבת, בשבת אם רוצה לעשות הכל לכם עשה, ובלבד שלא יבטל זמן התפילה, והמג"א חולק ואני אומר נשתקע הדבר ולא נאמר, דהא כתיב גם כן שבת לה' אלקיך אלא ה"ק אף על פי דר"א פליג ב"ט ואמר או כולו לה' וכו' אבל בשבת בעינן נמי לכם.

על כן אותן הנשים שלוקחות חתיכות עיסה מן הנחתום עכומ"ז, ומפרישין חלה ממנה ומברכין עליהן עבירה היא בידם, ומלמדין אותם שלא לעשות עוד כדבר הזה, לא הוא ולא כיוצא בו, והיינו שנוהגין קצת נשים בעשרת ימי תשובה שנוהרין העם שלא לאכול פת של עכומ"ז, אז הולכות לבית האופה ולוקחות עיסה מהאופה כדי ליקח ממנו חלה, ונוהרות בהכשר התנור כדי שיהיה פת של ישראל, לכך ראוי למחות בהם כי תועבת ה' כל עושי אלה, להוציא שם שמים לבטלה בברכת חלה, ולצוות עליהם שיקנו מעכומ"ז בעודו קמח טרם שנתערב במים, ואם אירע כך שלא קנתה עד שנעשה עיסה אז לא תיקח חלה מפת רק תכשיר התנור ודי בזה, כי לקיחת החלה אינן תלוי במי שנוהר מפת עכומ"ז, כי זו מצוה בפני עצמה, וכשתכשיר התנור בקיסם כמו שאנו קיימא לן, אז דיו בזה להיותו נקרא פת כשר, וכשעושיין כך ראוי לומר יישר.

(לקושי עמק ברכה, ב)

סימן רמד

איזו מלאכות יכול הגוי לעשות בעד הישראל

בית שנבנה באיסור שבת ע"י גוי

א. כתב הבית יוסף סימן רמ"ד, גרסינן בריש פרק מי שהפך (מ"ק י"ב א) מר זוטרא בריה דרב נחמן בנו ליה אפדנא מקבלי קיבולת חוץ לתחום, איקלע רב ספרא ורב הונא בר חנינא ולא עאלו לגוויה, ואיכא דאמרי הוא נמי לא על בגויה, והאמר שמואל מקבלי קיבולת בתוך התחום אסור חוץ לתחום מותר, אדם חשוב שאני, ואיכא דאמרי סיועא סייע בתיבנא בהדייהו. וכתב רבינו ירוחם בחלק י"ב (נמצ"ז), מוכח במועד קטן, דאם הוא חשוב ובנו לו חוץ לתחום, שלא יכנס שם, מההוא עובדא דמר זוטרא בנו ליה אפדנא. והראב"ד (הוגא ג"ן נמו"ק ס) פירש ההיא עובדא דלא היתה קבלנות גמורה, אלא היו לוקחים תבן ממקום של מר זוטרא, שהיו מערבין בטיט הלבנים, כי כך התקינו אפילו שהיה לדבר ידוע שכירותה, ובנו בה ביום טוב שלא מידיעת מר זוטרא, ולפיכך לא היה רוצה ליכנס לאותו בית. אבל אם היה מקבלנות גמורה מבית חוץ לתחום כמו שכתבתי, נראה כי אפילו אדם חשוב מותר, עכ"ל. ורבינו לא כתב כאן כלום לענין שבת. ובסימן תקמ"ג בענין חול המועד כתב, שאם נבנה באיסור על ידי נכרי, נכון להחמיר שלא יכנסו בו, ושם יתבאר בס"ד. וכתבו רבינו גבי חול המועד, משום דמשם נלמד להיכא דנבנה באיסור בשבת דנכון להחמיר דכל שכן הוא עכ"ל הבית יוסף. וכן כתב בשלחן ערוך (סימן נמט סעיף ג) אם בנו לישראל נכרים בית בשבת באיסור, (א) נכון להחמיר שלא יכנסו בו. וכן הוא הדין לענין שאר

דעת ה"ל ב"ה

סימן רמד

(א) נכון להחמיר. עיין במג"א סק"ח וסק"י ובמ"ב ס"ק י"ט וכו', פרטי הדינים בזה, דדוקא בקיבולת,

דברים הבאים בעבירה, שלא להנות מהם, וכמו שכתב הרמב"ם בפרק ה' מהלכות גזילה (הל' 6 ט), והובא בטור חושן משפט סימן שס"ט. (מסכת שבת, נר מצוה, עד)

סימן רמה

ישראל ואינו יהודי שותפין

גוי שאפה בע"כ בתנור ישראל

א. [כתב המרדכי (שם פ"א רמז), היו לו תנור בחצירו ברשותו ואפו בו אנשי הפחה בתוך התנור שלו בעל כרחו וכו' אסור לקבל מהם שכר שבת וכו' אם באו לחשבון כמה נטל הנכרי בשבת וכמה הישראל באחד בשבת דיעבד הוא ואסור לכתחילה]. וכתב ברוב ספרים נמחק תיבת לכתחילה, ונראה לי דיש ליישבו על דרך שכתב הטור א"ח סי' ת"נ ישראל שהיה לו תנור ואפו בו נכרים חמץ בפסח אפי' מעות אסור לקבל בשכרו, דהוי ליה משתכר באיסורי הנאה, ואם כבר קיבל המעות מותר ליהנות מהם עכ"ל, על זה אמר דאף אם בדיעבד נעשה כך שהנכרי משתמש בתנורו של ישראל אסור לכתחילה לישראל לקבל שכר עבור זה, (א) ואם קיבל אז מותר ליהנות בהם.

סימן רמז

דין א"י המביאים כתבים בשבת

אי שילוח איגרת חמור משאר מלאכות או לא

א. [כתב המרדכי (שם פ"ק רמז) אין משלחין אגרות א"כ קצץ דמים, דאז הנכרי אדעתא דנפשיה עביד, ודוקא באגרות שכתב ידו של ישראל הוא נושא התם בעי קציצה משום דניכר דשל ישראל הוא ויסברו בשבת נתן וכו']. סבירא ליה להספר דדוקא בשולח איגרת הוא דבעי קיצץ, אבל בכל הנך דחשיב במתני' אע"ג דלא קצץ מתירין וכו' אבל בשלוח איגרת צריך לקצוץ בהדיא ולפרוט כמה יתן לו, והטעם הוא משום דאיגרת מחזי בכתב שהם של ישראל לכן אם לא קצץ בהדיא שאז אין הנכרי עביד אדעתא דנפשיה לגמרי רק עביד גם אדעת ישראל וכל מקום שיבוא יאמר שהולך

דעת ה"ה

אבל אם היו שכירי יום יש בזה אסור מצד הדין בדיעבד עיי"ש, ובקבלנות בדיעבד יש לסמוך על דעת ר"ת ומותר לו לדור בו אפילו לעצמו.

סימן רמה

א) ואם קיבל מהם. המחבר בס"ו פסק ונתנו לו פת בשכר התנור אסור ליהנות ממנו. ובביאור הלכה ד"ה אסור הביא דברי רבינו לחד גירסא בדיעבד אם קיבל אין ההנאה מזה אסור, עיין שם ראיתו, ומלישנא דשו"ע לא משמע כן, וגם ראיתו יש קצת לדחות וכו' וצ"ע. והביאו גם בערוך השולחן סי"ח.